

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) เป็นต้นมา ได้กำหนดให้มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้น อันเนื่องมาจากรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเอื้อประโยชน์ให้กับประเทศ กล่าวคือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งมีส่วนช่วยชดเชยการขาดดุลการชำระเงินของประเทศ และกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้เกิดการก่อสร้างงาน สร้างอาชีพ ส่งเสริมให้เกิดการผลิต และนำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์สูงสุด การฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าทางการท่องเที่ยว เป็นต้น

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เช่น ชายทะเล น้ำตก ภูเขา ฯลฯ ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ เช่น วัดวาอาราม พิพิธภัณฑสถาน และทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม เช่น งานเทศกาล ประเพณี หมู่บ้านประมง เป็นต้น รวมทั้งความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา การสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง ฯลฯ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น สถานพักผ่อน ภัตตาคารร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมแก่เมืองท่องเที่ยวได้เช่นเดียวกัน

ในอดีตเมืองพัทยาเป็นหมู่บ้านชายทะเลที่สงบเงียบ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นเมืองท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศ การประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของเมืองพัทยา คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งทำรายได้เข้าสู่ประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท ลักษณะทางกายภาพและศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่เพียบพร้อมของเมืองพัทยา ได้แก่ สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบริมฝั่งทะเลมีชายหาดแนวยาวและเกาะแก่ง

ลักษณะภูมิอากาศเหมาะสำหรับการพักผ่อนตากอากาศ คืออากาศเย็นสบาย แสงแดดอบอุ่น สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน รวมทั้งการเดินทางเข้าสู่เมืองพัทยาได้ทุกเส้นทางทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ทำให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและพักผ่อนตากอากาศใช้จ่ายเงินเพิ่มจำนวนสูงขึ้น

ระยะแรกนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเมืองพัทยา มีจำนวนน้อย ต่อมาแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จาก สถิติด้านการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 3 (พัทยา) ในปี พ.ศ.2521 ซึ่งเป็นปีแรกที่เมืองพัทยาจัดรูปแบบการปกครองเป็นเมืองพัทยาแทนรูปแบบเดิมคือสุขาภิบาล จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเมืองพัทยา มีทั้งสิ้น 445,000 คน 10 ปีต่อมาในปี พ.ศ.2530 จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 2,668,728 คน ในปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2540 จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 2,971,069 คน และเมืองพัทยา มีรายได้จากการท่องเที่ยว 28,005.46 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเพิ่มของจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงปี พ.ศ. 2521 และ ปี พ.ศ.2540 จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงถึงร้อยละ 568 นับว่ามีสัดส่วนที่สูงมาก และจากการพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวพักค้างคืนของเมืองพัทยาเทียบกับเมืองท่องเที่ยวหลักอื่นในประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ.2534-2538 พบว่าเมืองพัทยา มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าเมืองพัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อนท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวส่งผลให้เมืองพัทยา มีการเติบโตและพัฒนา ทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก การลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวจากภาครัฐและภาคเอกชน ก่อให้เกิดการขยายตัวของเมือง โดยในระยะแรกเมืองขยายตัวออกไปตามแนวชายฝั่งจากด้านเหนือในเขตตำบลนาเกลือลงไปตามด้านใต้จนถึงเขตนาจอมเทียน และในอนาคตจะมีการขยายตัวของเมืองออกไปทางด้านตะวันออกเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของการพัฒนาตามโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ระยะที่ 2 ซึ่งจะเป็นการใช้ที่ดินประเภทพักอาศัย พาณิชยกรรมและบริการ ส่วนการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของเมืองพัทยา ก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกและทางลบ ผลกระทบทางบวก ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเมืองพัทยาที่เห็นได้ชัดคือด้านเศรษฐกิจ ในรูปของรายได้จากการท่องเที่ยว แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นไปอย่างรีบเร่ง และปราศจากการควบคุมเกินขีดความสามารถของทรัพยากรที่จะรองรับได้เพียงพอกับความต้องการ ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบทางลบต่อสภาพแวดล้อมเมืองพัทยาตามมาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพัทยาควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลกระทบด้านลบ โดยนัยนี้ จึงทำให้เป็นที่น่าสนใจศึกษา ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมเมืองพัทยา เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันแก้ไข ลดผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยว และพัฒนาให้เมืองพัทยายังคงเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของเมืองพัทยา
2. เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของเมืองพัทยาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมเมืองพัทยา
4. เสนอแนะแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกัน แก้ไข และลดผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตพื้นที่ศึกษา ศึกษาพื้นที่เมืองพัทยาซึ่งประกอบด้วย 4 ตำบล คือ ตำบลนาเกลือ ตำบลหนองปรือ บางส่วนของตำบลห้วยใหญ่ และบางส่วนของตำบลหนองปลาไหล (ไม่รวมเกาะล้าน) รวมพื้นที่ 53.44 ตารางกิโลเมตร

2. ขอบเขตเนื้อหา

- ศึกษาลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของเมืองพัทยา
- ศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของเมืองพัทยาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
- วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของเมืองพัทยา

1.4 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปเสนอแนะแนวทาง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1.การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสำรวจภาคสนาม โดยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และการออกแบบสอบถาม

2.ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพการท่องเที่ยวประกอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.วิเคราะห์ ปัญหาและผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของเมืองพัทยา

4.สรุปผลและเสนอแนะแนวทางมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกัน แก้ไข และลดผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว และพัฒนาเมืองพัทยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยต่อไปในอนาคต ซึ่งผลการศึกษานำเสนอในลักษณะการบรรยาย แผนที่ แผนภูมิ ตาราง และภาพถ่าย

1.5 แหล่งข้อมูล

1.ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ และสถาบันต่าง ๆ เช่น

- กรมการผังเมือง
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 3 (พัทยา)
- สำนักงานผังเมืองจังหวัดชลบุรี
- ศาลาว่าการอำเภอเมืองชลบุรี-ศาลาว่าการเมืองพัทยา
- ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ

2.ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์และออกแบบสอบถาม ประชาชนในเขตเมืองพัทยา จำนวน 100 ชุด นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 60 ชุดและ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 30 ชุด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.ทราบลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของเมืองพัทยา
- 2.ทราบสภาพการท่องเที่ยวของเมืองพัทยาดั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
- 3.ทราบปัญหาและผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของเมืองพัทยา
- 4.ทราบแนวทาง มาตรการที่เหมาะสมในการป้องกัน แก้ไข และลดผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยว และพัฒนาเมืองพัทยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศต่อไปในอนาคต
- 6.เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาเมืองพัทยา และพื้นที่อื่นต่อไป

1.7 คำนิยาม

สภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบต่อสภาพแวดล้อมดังกล่าว

